

MATEMATIKA FANINI O'QITISHDA KONTEKSTLI TOPSHIRIQLARDAN FOYDALANISH

Jurayeva Muhayyo Nematillayevna

QarDU, algebra va geometriya kafedrası katta o'qituvchisi

jurayeva.76@mail.ru,

ORCID:0000-0003-0242-2592.

Annotatsiya:

Ushbu maqolada “Matematika” fanidan o'quvchi va talabalarni o'qitishda kontekstli topshiriqlardan foydalanish, uning mohiyati, ta'lim berishda asosiy foydasi yoritiladi va shu bilan birga maqola mazmunida ishning maqsadi, vazifalari o'zaro bog'langan holda to'liq yoritilgan.

Kalit so'zlar: Amaliy va nazariy bilimlar, og'zaki nutq, yozma nutq, kollej talabalari, o'qitish metodikasi, samarali usul, sinalgan usul, qiziqarli kontekstlar, kontekst.

Abstract:

In this article, the use of contextual tasks in the teaching of "Mathematics" subjects, its essence, main benefit in education is highlighted, and at the same time, the purpose and tasks of the work are fully covered in the content of the article.

Keywords: Practical and theoretical knowledge, oral speech, written speech, college students, teaching methodology, effective method, proven method, interesting contexts, context.

Аннотация: В данной статье освещено использование контекстных заданий при преподавании предметов «Математика», его сущность, основная польза в образовании, и в то же время цель и задачи работы полностью раскрыты в содержании статьи.

Ключевые слова: Практические и теоретические знания, устная речь, письменная речь, студенты, методика преподавания, эффективный метод, проверенный метод, интересные контексты, контекст.

Kirish

Kontekstli topshiriqlarni matematika fani bilan bog'lashdan avval “Kontekst” so'zi asl ma'nosi, tarjimasi va vazifasi keltirilib o'tiladi. “Kontekst” so'zi lotinchadan “contextus” – jips, bog'lanish, qo'shilish kabi ma'nolarni anglatadi. Bundan tashqari og'zaki yoki yozma nutq (matn) ning nisbatan tugal qismi hisoblanadi. Kontekst o'z tarkibidagi so'zlar yoki iboralarning ma'nolarini aniqlashga imkon beradi. U poetika bilan bog'liq bo'lib, yozuvchi mahoratini belgilashda asosan muhim ahamiyat kasb etadi. Bunga misol tariqasida: “Kripto”

so'ziga kontekstli misollar: Kriptoalyuta, kriptogirafiya, kriptotahlil, kriptologiya va boshqalar. Kontekstli topshiriqlar matematika o'qitishda haqiqiy hayot vaziyatlariga asoslangan muammolarni yechishga yo'naltiriladi. Matematika bo'yicha adabiyotlar turli kontekstlarga kiritilgan matematika muammolaridan foydalanishni qo'llab-quvvatlaydi va shuning uchun turli matematika o'quv dasturlari ushbu tavsiyani aks ettiradi. Bir qator nazariy dalillar buni tasdiqlaydi, ammo kontekstning ta'siri, xususan, kontekst bilan tanishishning o'quvchilar faoliyatiga ta'siri hali to'liq tushunilmagan masala. Adabiyotlarni ko'rib chiqqandan so'ng, ushbu maqolada muammo konteksti va talabalarning faoliyati bo'yicha to'qson toq yillik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, bu munosabatlar haqida qat'iy hech narsa aytish mumkin emas, chunki bu munosabatlar haqidagi dalillar shubhasiz kam. Kontekst adabiyotda bir qancha ma'nolarni egallashini hisobga olsak, ushbu maqola ushbu atamani boshqalardan farqlash va tushuntirishdan boshlanadi. Keyinchalik, nazariy dalillar va empirik tadqiqotlar kontekst va kontekst bilan tanishishning o'quvchilar faoliyatidagi roli bilan bog'liq holda ko'rib chiqiladi.

Kontekstda o'qitish "ta'lim va o'qitish jarayonini yaxshilash uchun muammo, vaziyat yoki ma'lumotlardan foydalangan holda matematik g'oya yoki jarayonni o'rgatish" deb ta'riflanishi mumkin. Xuddi shu muammo yoki vaziyat turli maqsadlarga o'rgatish uchun turli matematik darajalarda ko'p marta ishlatilishi mumkin. "Ilovalarni" tayinlash, o'rgatish (kontekstda o'rgatish degan keng tarqalgan noto'g'ri tushuncha mavjud). Ikkalasi ham muammolarni qo'llasada, ularning farqi vaqt, maqsad va o'quvchilarning natijalarida. Ushbu maqolada bir muammoli vaziyat tushunishning turli darajalarida chuqur o'rganiladi va sinfda o'rganish uchun boshqa g'oyalar taklif etiladi. Bu usul o'quvchilarga har qanday matematik teorema yoki formulani yaxshiroq tushunishga yordam beradi, chunki ularni kunlik hayotdagi misollar bilan bog'laydi. Ushbu yondashuv o'quvchilarning qiziqishini oshiradi va nazariy bilimlarni amaliyotda qo'llash imkonini beradi. Talabalar matematikadan tegishli kontekstlarda foydalanganda muhim matematikani o'rganadilar. Ko'pgina talabalar uchun qiziqarli kontekstlar jiddiy o'rganishga imkon beradi. Kontekst bo'yicha o'qitish talabalardan birinchi navbatda muammolarni, keyin esa matematik rasmiyatchilikni talab qiladi. Misol uchun Amerika Qo'shma Shtatlarida va boshqa joylarda kollejgacha bo'lgan (rivojlanish) kurslarini o'tayotgan ko'plab ikki yillik kollej talabalarini ilgari o'rta maktab yoki boshqa kollej kurslarida o'rgangan va o'rganmagan materiallarni o'rganishmoqda. Yoki ular buni ilgari "o'rgangan" va tushunish etishmasligi tufayli uni saqlab qolmagan bo'lishi mumkin. Ko'pgina matematika o'qituvchilari, yuqoridagi iqtiboslardan ko'rinib turibdiki, talabalar kontekstda o'rganganlarida yaxshiroq o'rganadilar, deb hisoblashadi. Shunga qaramay, har qanday darajadagi bir nechta darsliklar matematikani kontekstda taqdim etadi. Qo'shma Shtatlardagi ko'plab kollej talabalarini rivojlanish kurslarida o'qiydilar. Rivojlantiruvchi matematika darsliklari pedagogikada kamdan-kam farq qiladi. Bolalar bog'chasidan o'n ikkinchi sinfgacha qo'llaniladigan kitoblar, odatda, o'qituvchilarning uslubini aks ettiradi va ta'sir qiladi barcha darajalarda dars beradi. Matematika fanini o'qitishda kontekstli topshiriqlardan foydalanish

o'quvchilarning nazariy bilimlarini amaliyotga tadbiiq etishga yordam beradi. Bu usul o'quvchilarning qiziqishini oshiradi, sababli ular haqiqiy hayotdagi muammolarni yechishda matematika qanday yordam berishini ko'rishadi. Misol uchun, o'quvchilarga do'konda xarid qilish, masofani hisoblash yoki sport musobaqalarida natijalarni tahlil qilish kabi vazifalar berish mumkin. Bu mantiqiy fikrlash, muammolarni hal qilish va jamoaviy ishlash qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi. Kontekstli topshiriqlar orqali o'quvchilar real hayotiy vaziyatlarda matematikaning ahamiyatini tushunadilar, bu esa matematika fanini o'rganishni yanada qiziqarli va foydali qiladi. Ularni tayyorlashda o'quvchilarning qiziqishlari va kelajakdagi kasblarini inobatga olish muhimdir. Bunda Kontekstda o'qitish orqali matematikani joriy etish va rag'batlantirishning afzalliklari so'nggi o'n yillikda matematika ta'limi islohotini boshqargan ko'plab hujjatlar va hisobotlarda qo'llab-quvvatlanadi. "Kognitiv fanning topilmalarini o'rganib chiqqanimizdan so'ng, ko'nikmalarni o'rganishning eng samarali usuli bu "kontekstda" o'rganish maqsadlarini talabalar birinchi navbatda mavhum ravishda o'rganishlarini talab qilishdan ko'ra, haqiqiy muhitda joylashtirishdir, deb hisoblaymiz. ". Asosiy ko'nikmalar, umumiy tamoyillar, algoritmlar va muammolarni hal qilish strategiyalari o'quvchilarga muammoni hal qilishning haqiqiy, tushunarli vaziyatlari kontekstida kiritilishi kerak.

Xulosa qilib aytganda biz kabi yirik rivojlangan davlatlarda(Amerika Qo'shma Shtatlari, Angliya, Rossiya va boshqalar) ham bu metodikani qo'llash orqali yaxshiroq natijaga erishish maqsadida ko'plab tajribalar o'tkazilgan. Natijalar shuni ko'rsatadiki nazariy bilimlarni ko'proq amaliy tarzda qo'llash o'quvchi va talabalarni bilim, ko'nikmalari sifatini yanada yaxshilash maqsadida kontekst metodikasidan foydalanish ko'proq samarali deb topilgan. Bundan ko'rinib turibdiki, kontekst topshiriqlaridan matematika fanini o'qitishda foydalanish o'qituvchilarga hamda o'quvchilarga ancha qo'l keladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zME.Birinchi jild. Toshkent, 2000-yil.
2. Matematika fanlari o'quv kengashi, 1993 yil, 6-bet.
3. (SCANS, 1991, Xulosa).